

DE ONTWIKKELING IN DE FUNCTIE VAN DE OPENBARE ACCOUNTANT IN NEDERLAND

door A. B. Frielink

Het artikel dat de heer E. O. J. Jans in het MAB van februari 1958 heeft gepubliceerd geeft mij aanleiding tot het maken van één principiële bedenking en enkele minder belangrijke detailopmerkingen.

Voor het overige ben ik de heer Jans dankbaar voor de belangrijke aanvulling die hij op het door mij gestelde heeft gegeven, waarmede ik ten volle instem.

Op blz. 67 merkt de heer Jans ten aanzien van het „Spontaan adviseren” o.m. op: „Naar mijn mening zullen de uit te brengen adviezen in beginsel moeten liggen op die kennisgebieden, waarop de accountant als zodanig deskundig is n.l. op fiscaal-technisch, bedrijfseconomisch en administratief-organisatorisch terrein”.

De principiële bedenking die mijnerzijds hiertegen bestaat, is

- a. dat de accountant (de externe of interne controleur) thans slechts bij uitzondering op deze gebieden deskundig is en een dergelijke deskundigheid ook niet behoeft;
- b. dat de stelling onvoldoende rekening houdt met het uitgangspunt dat het beroep zich aan de eisen van het bedrijfsleven moet aanpassen en niet omgekeerd de eisen van het bedrijfsleven die bij een bepaalde historische constellatie onvervulbaar zijn, op grond daarvan moeten worden afgewezen.

De consequentie van de stelling van de heer Jans is immers, dat de accountant zich zou moeten onthouden, indien bijvoorbeeld de aandacht van de bedrijfsleiding zich zou verschuiven van bedrijfseconomische naar een meer sociaal ingestelde problematiek. Naar mijn mening behoort het beroep zich in zodanig geval aan te passen, zowel in de praktijkuitoefening als in de opleiding. (Ter geruststelling: een dergelijke verschuiving acht ik even onwaarschijnlijk als ongewenst; opzettelijk is een wat extreem voorbeeld gekozen). Met andere woorden, als gebied waarop de accountant deskundig is (resp. behoort te zijn), zie ik niet kennisgebieden (als bedrijfs-economie, administratieve organisatie enz.), doch het gebied waarop de aandacht van bedrijfsleidingen gericht is. Didactisch valt dit gebied uiteraard uiteen in een aantal kennisgebieden, telkens andere, naarmate de omstandigheden zich wijzigen.

Enkele detailpunten:

1. Inderdaad zie ik de „functie” van administratief deskundige als een adviseursfunctie.

De enigszins vreemde afzonderlijke vermelding van deze functie is gebaseerd op de overweging dat in de literatuur de accountant veelal als een specialistisch deskundige op dit gebied wordt aangemerkt. Dit dus in tegenstelling tot de „algemene adviseursfunctie”, zoals die op blz. 135 (MAB 1957) nader is omschreven.

2. De conclusie van de heer Jans: „dat alleen de grote associaties in staat worden geacht de adviseursfunctie doelmatig te vervullen” gaat te ver. Door mij is gesteld dat de adviseursfunctie slechts bij uitzondering op *alle gebieden* doelmatig door de alleenwerkende accountant of de kleine associatie kan worden uitgeoefend.

Hieruit valt — naar mij voorkomt — niet anders te concluderen dan

dat de alleenwerkende accountant eerder tot raadpleging van andere specialisten zal adviseren dan de grote (gevarieerde) associatie. Daarmede wordt de doelmatige uitoefening van de advieurfunctie echter niet onmogelijk.

3. De bezwaren van de heer Jans tegen de voorgestelde basisopleiding met keuzerichtingen zijn van tweeërlei aard:
 - a. tegen het systeem. Bezwaar wordt gezien in het feit, dat de accountant behalve controlespecialist ook specialist op een ander terrein zou worden, waardoor tevens de individuele accountant niet meer als algemeen bedrijfsdeskundige zou kunnen optreden;
 - b. tegen de wijze van uitvoering. De basisopleiding zou geen volslagen controleurs leveren; de aard der keuzerichtingen zou leiden tot een kopopleiding.

De onder b. bedoelde bezwaren zijn gericht tegen een als *voorbeeld* bedoelde en aangekondigde opleiding. Ik heb me nimmer voorgesteld een volledig afgewogen opleidingsschema op te stellen. Overigens moeten wij ons er voor hoeden te menen, dat elke beperking in de huidige opleiding de kwalificatie van volslagen controleur onbereikbaar zou maken; volslagen controleurs ontstaan ten slotte pas in de praktijk en niet door de opleiding alleen.

De onder a. bedoelde bezwaren van principiële aard onderschrijf ik niet. Het is niet de bedoeling specialistische deskundigen op ander gebied dan dat van de controle op te leiden. Het is wel de bedoeling elke accountant in de gelegenheid te stellen zich te ontwikkelen in de richting die hem het beste ligt en waarvoor hij de meeste aanleg bezit. Deze mogelijkheid bestaat thans ook, en zij wordt ook benut, doch alleen in de praktijk. De opleiding tracht allemaal gelijke accountants af te leveren; het lijkt mij dat het nuttig is de opleiding aan de praktijkontwikkeling aan te passen.

Als de basisopleiding de afgestudeerde accountant de mogelijkheid geeft zich tot volslagen controleur te ontwikkelen (en dat is een vooropstaande eis) valt niet in te zien waarom zij niet tevens de grondslag kan geven voor het optreden als „algemeen bedrijfsdeskundige”.

4. De heer Jans maakt onder het hoofd „De organisatiedeskundigheid” een aantal opmerkingen die mij voor de bezinning over de vraag naar de toekomstige ontwikkeling van de beroepsuitoefening en de opleiding van zeer groot belang voorkomen.

Twee daarvan zou ik met elkaar in verband willen brengen:

- a. (blz. 68) „De wijze waarop de administratie is georganiseerd en deel uitmaakt van de totale organisatie vormt de basis voor het controleprogramma”. (Ik zou de voorkeur geven aan een iets ruimere formulering: „De wijze waarop de huishouding — met inbegrip van de administratie — is georganiseerd, vormt de basis voor het controleprogramma”. Wij bedoelen waarschijnlijk hetzelfde);
- b. (blz. 69) „Mijns inziens behoeft de deskundigheid van de accountant niet zo ver te gaan dat hij die organisatietechnieken ook daadwerkelijk in de practijk kan toepassen”.

Ik meen dat bij een juiste interpretatie van a, de stelling b ook van toepassing is op de administratieve organisatie en baseerde daarop mijn voorstel in de basisopleiding bij het vak Inrichtingsleer de vaardigheid in de toepassing als eis te laten vervallen.